

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, אדם הופמן

כרך 8 גיליון 2, פברואר 2020

תוכן העניינים

3..... וואל ע'נים : מסמל מהפכת ה-25 בינואר לשחקן חיזוק של המשטר המצרי

6..... המחאה המגדרית נגד מקתדא אל-צדר

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון פברואר של ביהייב. המאמר הראשון סוקר את המהפך שחל בדמותו של ואאל עינים, מסמל מהפכת ה-25 בינואר לתומך המשטר של עבד אל-פתאח אל-סיסי. המאמר השני דן בהפגנות הנשים שפרצו בעיראק בעקבות פרסום של איש הדת והפוליטיקאי מקתדא אל-צדר, שקרא להפרדה מגדרית בהפגנות של תנועת המחאה.

קריאה מהנה!

כל הזכויות שמורות למרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה באוניברסיטת תל-אביב. ניתן לעשות שימוש לא מסחרי בתכנים, תוך ציון שמו של הכותב ומרכז משה דיין באוניברסיטת תל-אביב, ובתוספת סימוכין וקישור למקור באתר של מרכז משה דיין, <https://dayan.org/he>.

ואאל ע'נים : מסמל מהפכת ה-25 בינואר לשחקן חיזוק של המשטר המצרי

ד"ר מיכאל ברק

ואאל ע'נים, מי שהפך לסמל מהפכת ה-25 בינואר במצרים ב-2011 שהובילה להדחתו של נשיא מצרים חוסני מובארכ, מוביל מאז ינואר 2020 קמפיין הסברה נרחב ברשתות החברתיות המתאפיין בתמיכה מובהקת במשטרו של עבד אל-פתאח אל-סיסי ובביקורת חריפה נגד קטר והאחים המוסלמים, יריבות המשטר המצרי. גולים מצרים, בעיקר ממחנה האחים המוסלמים, פרשו את המפנה בדעותיו של ע'נים כבגיזה בערכי המהפכה המצרית, כביטוי לדעיכתה וכבכייה לדורות. ניכר שהמשטר יוצא נשכר מעצם הירתמותו של סמל מהפכה כה בולט להסברה נגד קולות מבקרים מבית ומחוץ.

ואאל ע'נים החל את דרכו כאיש היי-טק שעבד כראש חטיבת השיווק של גוגל במזה"ת וצפון אפריקה. הוא הוכתר כגיבור בעיני צעירים רבים במצרים הודות לדף הפייסבוק שהקים ביוני 2010 לזכר חברו שנהרג בידי כוחות המשטרה המצרית, תחת השם "כולנו ח'אלד סעיד". באמצעות דף הפייסבוק גייס, הכוין וארגן את המחאות העממיות נגד מובארכ בינואר 2011. כשנה לאחר ההפיכה הצבאית נגד ממשלתו של מוחמד מרסי ב-2013, היגר ע'נים ממולדתו ומצא מקלט בארצות הברית. הוא המשיך לעסוק בתחום הטכנולוגיה ומדי פעם נהג להתבטא בתקשורת המערבית בגנות המשטר המצרי. בספטמבר 2019 יצא במתקפה חסרת תקדים נגד המשטר המצרי לאחר שאחיו נעצר בפשיטה משטרתית. לטענת ע'נים, באמצעות המעצר ביקשו כוחות הביטחון המצרי לסחוט אותו במטרה לשכנעו לחדול מהתבטאויותיו נגד המשטר או לשתף פעולה עימם. בתגובה ע'נים השיק קמפיין רשתי בשם "הצילו את חאזם" למען שחרור אחיו. ע'נים תייג את חשבון הטוויטר של אל-סיסי ואיים כי אם אחיו לא ישוחרר 48 שעות הוא יוביל נגדו קמפיין לוחמני. הוא אף תייג את חשבון הטוויטר של דונלד טראמפ וקרא לו ולקהילה הבינלאומית לסייע בשחרור אחיו.¹

החל מינואר 2020 חל מפנה של ממש בפעילותו הרשתית של ע'נים.² לקראת ציון יום השנה התשיעי למהפכת ה-25 בינואר 2011, קרא ע'נים לעם המצרי לשמור על סובלנות ואחדות, לגלות סולידאריות ולהימנע מכל מחאה עממית נגד השלטונות. הוא הסביר כי "הפלת המשטר [המצרי] תהא הרת אסון מכיוון שהחלופה היא כאוס."³ בסרטון שהעלה לחשבון הטוויטר שלו הציע לאל-סיסי שיעבוד אצלו בהתנדבות בתור יועץ לצעירים,⁴ ובסרטון אחר חלק שבחים לאל-סיסי על מאמציו לקדם את מצרים לעבר עתיד טוב יותר.⁵ בסרטון נוסף ציין כי מחק את כל הפוסטים בעמוד הפייסבוק שלו "כולנו ח'אלד סעיד" ולבסוף סגר אותו.⁶ גולשים רבים, בעיקר מקרב האחים המוסלמים, מחו על סגירת דף הפייסבוק, שלראייתם נתפס כסמל מקודש בפנתיאון המהפכה המצרית. בתגובה לסגירת העמוד, כתב גולש מצרי

אחד כי עינים רשאי לשנות את דעותיו אך הוא איננו זכאי לזרוע ייאוש בקרב מי שנטל חלק במהפכה ושילם על כך בחייו.⁷ אסאמה ג'אוויש, עיתונאי מצרי תומך האחים המוסלמים המתגורר בלונדון, הדגיש כי דף הפייסבוק איננו רכושו האישי של עינים אלא רכוש המהפכה, והפציר בעינים לכבד את הדור שסבל תחת המשטר המצרי.⁸ גולש נוסף חלק על אזהרותיו של עינים שלא לצאת למהפכה נוספת, והדגיש כי הפתרון היחיד לשינוי המשטר טמון במהפכה – אחרת, לדבריו, "הכישלון והעריצות ימשיכו."⁹

חלק ניכר מפרסומיו של עינים התמקדו מאז ינואר השנה בניגוח דמותו של תמים בן חמד, אמיר קטר. מחקר שביצע מארק אוון ג'ונס, חוקר רשתות בריטי באוניברסיטת חמד בן ח'ליפה בקטר, מצא באופן דומה כי בין התאריכים 17 עד 25 בינואר פרסם עינים יותר מ-3,000 ציוצים, 18% מסך כל הציוצים שפרסם מאז הקמת חשבונו בטוויטר לפני עשר שנים, כאשר 470 ציוצים מתוכם התמקדו בשליט קטר.¹⁰ בתיוג שהשיק ב-21 בינואר 2020 בשם "בהמות הרכיבה של תמים", פרסם עינים שורה של סרטונים ופוסטים בהם האשים את המשטר הקטרי במימון האחים המוסלמים, גורמי טרור ואנשי אופוזיציה מצרית דוגמת הקבלן המצרי מוחמד עלי,¹¹ כדי לחתור תחת יציבותה של מצרים. בסרטון שהעלה לטוויטר, עינים אף פנה ישירות לתמים בשפה האנגלית: "אדון תמים, שמי ואאל עינים. אני הם הפנים של המהפכה המצרית, ואני רוצה לבשר לך שיש לך ארבעה ימים עד יום ציון המהפכה המצרית. אם אתה לא תפסיק [את ההסתה], לבטח לא תרצה שהקמפיין במדיה החברתית שבו התחלת יופנה נגדך, מכיוון שהוא יהיה מיוחד במינו ויכלול מאות מיליוני מצרים [...]. המשחק הסתיים, הגיע הזמן שתסגור את ערוצי התועבה בטורקיה ובקטר."¹² בסרטון נוסף שהעלה לחשבון הפייסבוק שלו, ציין עינים כי מקורביו של תמים איימו על חייו בעקבות הפרסומים, כך שאם יאונה לו משהו, תמים הוא האחראי.¹³

עמוד הפייסבוק של ואאל עינים

ביטוי נוסף לנסיונו של עינים להציג את המשטר הקטרי באור שלילי ניכר בקמפיין רשתי שהשיק בתחילת בפברואר 2020, ושנועד להבליט את אי-הסובלנות של קטר כלפי הקהילה הלהט"בית. בסוף ינואר 2020, השיקו אקטיביסטים קטרים קמפיין מחאה רשתי נגד

השתתפותה של הלהקה הלבנונית "משרוע לילה", המזוהה עם הקהילה הלהט"בית בלבנון, בכנס שהיה אמור להיערך באחת האוניברסיטאות בקטר, בטענה שערכי הלהקה נוגדים את הצביון הדתי של המדינה. המחאה התרכזה תחת תיוג "אנו מסרבים להרצאה של משרוע לילה" הצליחה, בסופו של דבר, להוביל

לביטול ההרצאה.¹⁴ עינים ביקש למנף קמפיין רשתי זה לתודעה הבינלאומית תחת התיוג "קטר שונאת הומואים!", וקרא לגולשים מאיחוד האמירויות, סעודיה ומצרים להצטרף לקמפיין בשפות ערבית ואנגלית. הוא אף קרא לארגון פיפ"א, הפדרציה הבינלאומית לכדורגל, שלא לאפשר למשטר הקטרי לארח את משחקי המונדיאל בשנת 2022 בשל אי-הסובלנות של המשטר הקטרי, לדבריו, כלפי הלהט"בים.¹⁵ בפוסט אחר, תיאר את עבדאללה אל-מולא, איש תקשורת ברשת אל-ג'זירה הקטרית, כהומופוב שפרסם עצות כיצד להרוג הומואים.¹⁶

עינים לא חסך את שבט ביקורתו גם מהאחים המוסלמים. בשיחת סקייפ שקיים ב-25 בינואר עם ערוץ הלוויין אל-מפלמין, המזוהה עם התנועה בטורקיה, הפתיע עינים את המראיין משסטה מנושא הריאיון ותקף את הערוץ והאחים המוסלמים בקבלת מימון מידי מנגנוני הביון של קטר וטורקיה.¹⁷ בדומה לכך האשים בהודעה בחשבון הטוויטר שלו את אנס חסן, עיתונאי מצרי ומייסד אתר האינטרנט "רֶפְדֶּד", את היותו שכיר בידי המשטר הקטרי.¹⁸ בתגובה, ציין אנס חסן כי "ואאל עינים גויס על ידי מנגנוני הביטחון של אבו דאבי לאחר 2012. לאחר המהפכה חל בו קיטוב, והשתמשו בו לקמפיינים תודעתיים לקראת ההפיכה [הצבאית ב-2013]. העבר שלו מוכתם בדם מצרי ואלפי אסירים. לאחריה הוא בלע את לשונו עד שקיבל הוראות לדבר."¹⁹ מתנגדי משטר מצרים אחרים הטילו דופי בפעילותו של עינים וצינו כי רווחת העם המצרי איננה עוד לנגד עיניו וכי הוא הפך לכלי שרת בידי המשטר או שאיבד את דעתו.²⁰

קשה להעריך מה גרם בדיוק למהפך בגישתו של עינים כלפי המשטר המצרי, אך מדובר בהתגייסות של שחקן חיזוק משמעותי למערך ההסברה של המשטר נגד יריביו. האחים המוסלמים מתוסכלים ממגמה זו ומבקשים לגמד את מעמדו של עינים ולהציגו כמי שאבדה עליו דעתו ואיננו ראוי עוד להיחשב כסמל, אך ניכר שצעירים מצרים רבים עדיין עוקבים בדריכות אחר מוצא פיו, כפי שניתן לראות במספר העוקבים הגדל בהתמדה של חשבון הטוויטר שלו (כ-3 מיליון עוקבים, נכון לפברואר 2020); במספר החשיפות לפוסטים שלו (11.7 מיליון גולשים, נכון לינואר 2020);²¹ וביומני וידאו (וולוגים) עם צעירים ממצרים.²² נדמה כי המשטר המצרי מעודד ממגמה זו ומבקש לטפחה כמשקל נגד לפעילות האנטי-מצרית ברשתות החברתיות, מצד גורמי אופוזיציה מצרים וגורמים פוליטיים ממדינות יריבות המבקשות להשחיר את המשטר.

המחאה המגדרית נגד מקתדא אל-צדר

אדם הופמן

על רקע המחאה הנמשכת בעיראק מאז אוקטובר 2018, מנסה איש הדת והפוליטיקאי השיעי מקתדא אל-צדר למצב את עצמו בחודשים האחרונים כדמות מפתח בפוליטיקה העיראקית ולהשפיע על כיוונה העתידי של המדינה. כחלק מכך, ניסה צדר לשלוט על אופי המחאה העממית, וקרא בין היתר להפרדה מגדרית בהפגנות של תנועת המחאה. קריאה זו, לא רק שלא נענתה, אלא הובילה לתגובת-נגד מצד נשים וגברים כאחד בשיח הרשתי וכנראה אף הגבירה את השתתפותן של נשים בהפגנות. השיח הרשתי בעקבות קריאתו של צדר והפגנות הנשים שאורגנו בתגובה אליה מעידים על ירידה בהשפעתו הציבורית של צדר מאז פרוץ גל המחאה במדינה.

מאז ה-1 לאוקטובר, חווה עיראק מחאה מתמשכת המובלת על-ידי צעירים הדוחים את הסדר הפוליטי הקיים במדינה ואת ההשפעה הזרה על ענייניה. מחאה זו נענתה ביד קשה על-ידי כוחות הביטחון העיראקים ומיליציות שיעיות, אשר הפעילו אלימות רבה נגד המפגינים שגרמה למותם של יותר מ-500 מהם ולפציעתם של אלפים. צדר שינה את עמדתו בנוגע לתנועת המחאה מספר פעמים: בתחילה צידד בדרישות המפגינים ואף הקים מיליציה משלו במטרה להגן עליהם בשם "הכובעים הכחולים". אולם ב-25 בינואר שינה צדר את עמדתו והורה לתומכיו לסגת מכיכרות המחאה לאחר שמפגינים מהמחאה סירבו להגיע להפגנה שארגן, שדרשה את הסתלקותם של כוחות אמריקאים מעיראק לאחר חיסוליהם של קאסם סלימאני ואבו מהדי אל-מהנדס על-ידי ארה"ב בבגדאד בתחילת ינואר. לאחר מפנה זה, אנשי המיליציה שלו נשלחו לדכא את ההפגנות, ואף הואשמו במעצרים ובעינויים של חלק מהמפגינים בכיכר תחריר.²³

שינוי העמדה החד של צדר הפתיע רבים, כולל משתתפים בתנועת המחאה ובהם תומכיו שהתאכזבו מנסיגתו מתמיכתו בתנועת המחאה. פרשנים אחדים הזכירו שאין זו הפעם הראשונה שצדר משנה בחדות את עמדתו בתגובה להתרחשויות הפוליטיות, שהרי מאז הפלת שלטונו של צדאם חוסיין ב-2003 הפך ממנהיג מיליציה עדתי למנהיג רפורמיסטי הדוגל לכאורה בדמוקרטיה ובלאומיות עיראקית.²⁴ מיתוג מחדש זה ניכר גם במהלך ולאחרי הבחירות הכלליות האחרונות במאי 2018, בהן זכתה מפלגתו ברוב הקולות. לאחר פרסום תוצאות הבחירות, צדר שב ודחה לכאורה את הפוליטיקה העדתית, העיד על זהותו "אני עיראקי" והבטיח להרכיב "ממשלה עיראקית אותנטית".²⁵

בניסיון לשלוט על אופי ההפגנות, גינה צדר את השתתפותן של נשים בהפגנות והשווה את ההפקרות, לדבריו, שבהשתתפות נשים במחאה לכיבוש זר המבקש למחוק את המרקם החברתי של עיראק. כחלק

מגינני זה של מה שהגדיר בתור הסכנה המוסרית בהפגנות, פרסם צדר בתחילת פברואר מסמך בן 18 נקודות בחשבון הטוויטר שלו, בו קבע הנחיות למפגינים. בין היתר, קרא למפגינים לכבד את חוקי השריעה והנורמות החברתיות בעיראק וגינה את עירוב המינים באוהלי המפגינים.²⁶ ציוץ זה זכה לתגובות רבות ברשתות החברתיות. הוא שותף מחדש יותר מ-4,300 פעמים וזכה ל-19,000 'לייקים'. צדר לא היה היחיד שגינה את עירוב המינים ומעורבותן של נשים במחאה וגם סיעת 'אל-צאדקון', המקורבת למיליציה השיעית הפרו-איראנית אצאאיב אהל אל-חק, פרסמה הודעת גינוי בנושא זה בה הזהירה מפני "המלחמה הרכה" נגד עראק, המנוהלת לדבריה בחסות השגרירות האמריקאית המבקשת להפיץ שחיתות ופריקת עול בכיכרות ההפגנות.²⁷

אולם אם מטרות מסמך ההנחיות של צדר והודעת הגינוי של 'אל-צאדקון' היו לשלוט על הנראטיב של המחאה ולתעל את ההפגנות המתמשכות לקווים שמרנים ונוחים יותר מבחינת המשטר, פרסום המסמך הוביל לתוצאה ההפוכה. הודעתו של צדר, וכלל התנהלותו הפוליטית בחודשים האחרונים, עוררה זעם רב מצד גולשים רבים שהאשימו אותו בבגידה בתנועת המחאה. בין היתר תועל הכעס כלפי צדר לקמפיינים רשתיים שכוונו אישית נגדו תחת תגיות כגון "מקתדא גונב את המהפכה", "מקתדא הורג עיראקים", "מקתדא בוגד במולדת" ו"מקתדא פושע מלחמה."²⁸

هايه بناتك يا وطن هايه #بناتك_ياوطن

Translate Tweet

7:02 PM · Feb 13, 2020 · Twitter for iPhone

66 Retweets 472 Likes

**תמונות מהפגנת הנשים בבגדאד, לצד התגית "בנותיך
יא מולדת", מתוך טוויטר**

תגובה נוספת ומשמעותית יותר למסמך ההנחיות והאיסורים של צדר, שכללה ביטוי פיזי ולא רק מקוון, הייתה התגייסות חסרת תקדים של נשים לתנועת המחאה. ימים אחדים לאחר פרסום המסמך בטוויטר התקיימה צעדת נשים בבגדאד שכללה אלפי משתתפות. המפגינות צעדו אל כיכר תחריר מנופפות בדגלי עיראק ובסימאות כגון "אָת מהפכת תשרין [אוקטובר]."²⁹ אחרות הניפו שלטים באנגלית שהציגו סיסמאות כגון "העתיד הוא נשי" ו"כן, נשים יכולות."³⁰ ההפגנה גם

קודמה ברשתות תחת התגית "בנותיך יא מולדת",³¹ וקטעי וידאו שהציגו את צעדת הנשים זכו לאלפי צפיות ברשתות החברתיות.³² לדברי זהראא עלי, סוציולוגית ופמיניסטית עיראקית, הפגנות הנשים באותו

היום התקיימו לא רק בבגדאד, אלא גם בכרבלאא, נג'ף, בצרה, ונאצריה.³³ מאות הנשים שהשתתפו בהפגנות אלו כללו צעירות גלויות ראש, לצד נשים צעירות ומבוגרות יותר העוטות חג'אב.

בניסיון להסיט את תשומת הלב התקשורתית מצעדת הנשים, שזכתה לסיקור נרחב גם מצד ערוצי תקשורת מסורתיים בעראק ומחוצה לה, ארגן צדר יום לאחר הפגנת הנשים הגדולה הפגנת נשים מטעמו.³⁴ בניגוד להפגנת הנשים בבגדאד יום קודם לכן, הנשים שהשתתפו בהפגנת התמיכה בצדר היו מכוסות כולן בבורקות ובנקאבים שחורים. הפגנה זו עוררה מצד גולשים מסוימים ביקורת ושאלות לגבי נאמנותו של צדר לעיראק. גולש אחד שאל לדוגמה האם ההפגנה נועדה לתמוך בעראק או בצדר, וציין שראה את צדר בהפגנה, אך לא את עיראק.³⁵ נראה שהפגנת הנשים בעד צדר הייתה מופע בודד, בעוד שהפגנות הנשים שהמשיכו להתקיים גם בימים הבאים היו הרבה יותר ספונטניות ועם זאת עקביות.

נשים ממלאות תפקיד מרכזי במחאה בעיראק מאז פריצתה, בהשתתפותן בהפגנות לצד גברים ובסיוע שהן מגישות למשתתפים באמצעות הכנת אוכל, מתן עזרה ראשונה לפצועים, ופינוי ההרוגים שנורו על-ידי כוחות הביטחון והמיליציות השיעיות.³⁶ פעילות זו שוברת טאבו בחברה העיראקית השמרנית, בה מעורבותן של נשים במרחב הפוליטי ומגע פומבי בין גברים ונשים אינם מקובלים. המשתתפים בהפגנות שברו טאבו זה משלב מוקדם בתנועת המחאה. דוגמה בולטת לכך היא תמונה מנובמבר 2019 המציגה זוג מתנשק בפומבי, לבוש בקסדות ובמסכות פנים להגנה מפני גז מדמיע, לצד הכיתוב "מהפכת אהבה".³⁷

לאור שינויים אלו בעיראק מאז תחילת המחאה, מסמך העקרונות של צדר מצטייר כנסיון להחזיר את הנשים ל"מקומן הטבעי" שקדם לפרוץ המחאה. אולם ההתגייסות חסרת התקדים של נשים להפגנות המוניות בבגדאד ובערים נוספות, לצד הקמפיינים הרשתיים המהללים את תפקידן של נשים בתנועת המחאה, מעידים על תגובת נגד רחבה ואותנטית נגד ניסיונו של צדר וגורמים דתיים-שמרניים אחרים להגביל מעורבות נשים במרחב הציבורי. יתרה מזאת, הפגנות הנשים והקמפיינים הרשתיים התומכים בהן מעידים גם על יחסי הכוחות המשתנים בעיראק מאז תחילת המחאה. בעוד שתביעתן של נשים למקום במרחב הציבורי זוכה להדים חיוביים והמשכיות, צדר זוכה לביקורת חריפה בשל שינוי עמדותיו התכופ. דחיית סמכותו, שבאה לידי ביטוי במצעדי המחאה נגדו, כמו גם התיישרותו לצד הסטטוס קוו, מעידה על שחיקה במעמדו ובהשפעתו של איש הדת והפוליטיקאי הוותיק.

- ¹ [@Ghonim](#), Twitter.com, September 19, 2019. Last accessed February 25, 2020; [@Ghonim](#), Twitter.com, September 19, 2020. Last accessed February 25, 2020; [@Ghonim](#), Twitter.com, September 21, 2019. Last accessed February 25, 2020; #savehazem.
- ² [@ghonim](#), Twitter.com, January 22, 2020. Last accessed February 25, 2020; [Wael Ghonim](#), Facebook page, n.d. Last accessed February 25, 2020; [@Wael Ghonim](#), Youtube page, n.d. Last accessed February 25, 2020.
- ³ [@Ghonim](#), Twitter.com. February 15, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ⁴ [@Ghonim](#), Twitter.com. January 19, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ⁵ [@Ghonim](#), Twitter.com. January 24, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ⁶ [@Ghonim](#), Twitter.com. January 15, 2020. Last accessed February 25, 2020; [@ghonim](#), Facebook.com. January 29, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ⁷ [@Eng_Adil](#), Twitter.com, February 15, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ⁸ [@osgaweesh](#), Facebook.com. January 14, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ⁹ [@IbnMahmoud1977](#), Twitter.com. February 15, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ¹⁰ [@marcowerjone](#), Twitter.com. January 25, 2020. Last accessed February 25, 2020.
#أغلقوا_الجزيرة، #قطر2020; למחרת פרסום הממצאים דיווח ג'ונס כי ע'נים חסם אותו בטוויטר.
[@marcowerjones](#), Twitter.com. January 26, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ¹¹ ראון: מיכאל ברק, "קמפיין המחאה של מוחמד עלי נגד ממשלת אל-סיסי", [ביהייב](#), 29 בספטמבר 2019.
- ¹² [@Ghonim](#), Twitter.com. January 22, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ¹³ "ואאל ע'נים אודות קבלת איומים: תמים הוא האחראי אם ארצח", [אל-דסטור](#), 25 בינואר 2020. נצפה לאחרונה ב-25 בפברואר 2020.
- ¹⁴ #نرفض_محاضره_مشروع_ليلي
- ¹⁵ [@Ghonim](#), Twitter.com. February 8, 2020. Last accessed February 25, 2020; [@Ghonim](#), Twitter.com. February 10, 2020. Last accessed February 25, 2020; #QatarHateGays
- ¹⁶ [@Ghonim](#), Twitter.com. February 10, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ¹⁷ [ثورة محمد علي](#), YouTube.com. January 18, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ¹⁸ [@Ghonim](#), Twitter.com. January 22, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ¹⁹ [@Anas7asan](#), Twitter. January 22, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ²⁰ #ووائل_عميل_الإمارات
- ²¹ [@Ghonim](#), Twitter.com. January 30, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ²² [@Wael Ghonim](#), Youtube.com. February 6, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ²³ Lawk Ghafari, "Protesters 'detained and tortured' by Sadr's 'blue hats' in Tahrir Square", [Rudaw](#), February 2, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ²⁴ Dr Renad Mansour and Ben Robin-D'Cruz, "After Latest Turn, Is Muqtada al-Sadr Losing Influence in Iraq?", [Chatham House](#), February 12, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ²⁵ אדם הופמן, "עיראקי באהבתי": השיח ברשתות אודות הבחירות הכלליות בעיראק", [ביהייב](#), 30 במאי, 2018. נצפה לאחרונה ב-25 בפברואר 2020.
- ²⁶ [@Mu AlSadr](#), Twitter.com, February 8, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ²⁷ "كتلة صادقون تحذر من الحرب الناعمة على مجتمعنا العراقي", [إفاق](#), 13 شباط 2020. נצפה לאחרונה ב-25 בפברואר 2020.
- ²⁸ #مقتدى يسرق الثورة, #مقتدى يقتل العراقيين, #مقتدى خائن للوطن, #مقتدى مجرم حرب.
- ²⁹ [@IrfaaSawtak](#), Twitter.com, February 13, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ³⁰ [@rno0oiiq5](#), Twitter.com, February 15, 2020. Last accessed February 25, 2020; [@RanaFalah](#), Twitter.com, February 13, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ³¹ #بناتك_يا_وطن.
- ³² [@husseinraham201](#), Twitter.com, February 13, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ³³ [@ZahraSociology](#), Twitter.com, February 13, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ³⁴ [@SaadoonMustafa](#), Twitter.com, February 14, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ³⁵ [@Mustafa95087245](#), Twitter.com, February 14, 2020. Last accessed February 25, 2020.
- ³⁶ אדם הופמן ורוגן זיידל, "ההפגנות בעיראק: בשם המולדת, נגד הממשלה", [ביהייב](#), 11 בנובמבר, 2019. נצפה לאחרונה ב-25 בפברואר 2020.
- ³⁷ [@Ka Antioan](#), Twitter.com, November 2, 2019. Last accessed February 25, 2020.